

Nr 270.

Av herr **Gustafson, Fritiof**, och herr **Nilsson, Bernhard**, om
ordnande av en allmän folktandvård.

Skoltandvården inom landet har under det senaste årtiondet gjort vissa framsteg i de större kommunerna i landet. Den stora massan av samhällen torde dock ännu på grund av de höga kostnaderna sakna en ordnad tandbehandling i sina skolor.

Vad den allmänna folktandvården beträffar ställer sig saken sämre. Icke ens landets rikaste samhällen hava haft råd att ordna sin tandvårdsfråga och kostnaderna för privat tandvård är en svår ekonomisk belastning för den enskilde medborgaren redan i städerna. För landsbygdens folk är saken än allvarligare, då de, för att få tandvård, måste — utom kostnaderna för själva tandbehandlingen — betala för ofta långa resor till och från tandläkaren, vartill kommer tidsförlust och minskad arbetsförtjänst.

De stora tandvårdskostnaderna orsaka sålunda, att den vida övervägande delen av landets befolkning får se sina tänder förstöras utan möjlighet att söka hjälp och bot för det onda. Och dock har riksdagen ingalunda blundat för frågans betydelse.

Redan för 30 år sedan fästes dess uppmärksamhet på behovet av en ordnad folktandvård genom en motion i andra kammaren vid 1904 års riksdag av E. O. V. Wavrinisky, vilken föreslog riksdagen att avlåta en skrivelse med begäran om utredning i ärendet. Senare återupptogs frågan 1913, då riksdagen hos Kungl. Maj:t begärde utredning och förslag om skoltandvårdens ordnande på landsbygden; 1917; 1922 och 1924. Sistnämnda år avlät riksdagen en ny skrivelse med begäran om utredning, på vad sätt en för hela vårt folk lämpad och för rimlig kostnad tillgänglig tandvård måtte kunna åstadkommas, samt framläggande för riksdagen av de förslag, vartill utredningen kunde föranleda. I följd av denna skrivelse bemyndigade Kungl. Maj:t den 10 okt. 1924 statsrådet och chefen för socialdepartementet att tillkalla tre sakkunniga att biträda med utredningen av frågan. Dessa sakkunniga överlämnade den 30 april 1928 sitt betänkande, vilket utmynnade i ett förslag om indelande av landet i tandvårdsdistrikt av landskommuner och mindre städer, vilka skulle anordna tandvård åt barnen i sina folkskolor. De för detta ändamål anställda tandläkarna skulle också vara skyldiga att enligt viss fastställd, billig taxa meddela allmänheten tandvård. Kostnaderna skulle fördelas mellan allmänheten, kommunen och staten enligt en bestämd plan. Genom dessa distriktstandläkare

skulle en reglering av de höga tandläkarearvodena också komma tillstånd, vilka arvoden knappast kunna anses stå i överensstämmelse med tandläkareutbildningstidens längd och de därav orsakade kostnaderna. Inom den allmänna sjukvården verkar provinsialläkarekåren redan nu reglerande i taxehänseende. Sedan detta betänkande avlämnades hava nu 6 år förflutit, utan att förslaget föranlett framställning i ärendet till riksdagen.

Folktandvårdsfrågan har dock ingalunda förlorat sin aktualitet utan är alltjämt lika brännande. Stora grupper av vårt folk äro alltjämt utan all tandvård såväl på landsbygden, där stor brist på tandläkare råder och för befolkningen oöverkomliga utgifter utkrävas, som i städerna på grund av de även där höga kostnaderna. För varje år ökar dock insikten om tandvårdens betydelse för folkhälsan. Det är därför av största betydelse, att riksdagens krav på att något positivt utföres för att skaffa landets folk en ordnad tandvård till rimligt pris med det snaraste blir tillfredsställt.

En starkt bidragande orsak till de orimligt höga kostnaderna och den bristfälliga tandvården är bristen på tandläkare. Denna brist har också observerats såväl av statsmakterna som av ett flertal myndigheter och krav på utbildning av ett ökat antal tandläkare i landet har höjts från många håll. Yttranden, som i anledning härav år 1929 infordrades från olika myndigheter, gävo vid handen, att landet årligen har ett behov av 150—160 nyutexaminerade tandläkare. På grund av att många studerande, som icke kunnat beredas plats vid härvarande tandläkareinstitut, sökt utbildning i utlandet och sedermera efter kort komplettering här avlagt tandläkareexamen, har anstalet årligen utexaminerade tandläkare under de sista åren närmast sig denna siffra. Numera har emellertid utbildningen i utlandet upphört och man måste därför befara, att antalet utexaminerade tandläkare snart kommer att nedgå långt under 100 per år. Tandläkarebristen skulle alltså komma att bestå. Åtgärder synas därför böra med det snaraste vidtagas för att med utnyttjande av det nuvarande tandläkareinstitutets alla möjligheter vidmakthålla utbildningen av största möjliga antal tandläkare. Men därutöver måste nya möjligheter skapas. Detta behov är statsmakterna väl bekant. Redan den 22 juli 1931 bemyndigade Kungl. Maj:t dåvarande statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla sakkunniga för att biträda vid utredning om möjligheterna att inom landet utbilda flera tandläkare, antingen genom utbyggnad av härvarande tandläkareinstitut eller inrättandet av ett nytt tandläkareinstitut i Uppsala eller Lund. Utredningen påbörjades också, men har sedermera inställts tills vidare. Förverkligandet av riksdagens strävan att skapa en god folktandvård fördröjes härigenom och det måste förutsättas, att denna utredning med det snaraste återupptages. Då det från tandläkarehåll gjorts gällande, att dyra studiekostnader skulle vara en starkt bidragande orsak till de höga tandläkaretaxorna, är det av vikt, att de sakkunniga även ägna denna fråga all uppmärksamhet.

På grund av vad ovan anförts få vi härmed hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte på basis av verkställda utredningar för riksdagen framlägga förslag om ordnande av en allmän folk-tandvård till rimlig kostnad.

Stockholm den 23 januari 1934.

Fritiof Gustafson.

Bernhard Nilsson.
